ՏԱՍՆ ԵՒ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ՆԵՐԿԱՅ 1891 ԹՒԱԿԱՆԻՆ

„ՄՇԱԿ"

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, նոյն ձևով և նոյն պրօգրամայով: Մենք կը ստանանք սեփական ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 րուբլի է, տասն և մէկ ամսվանը՝ 9 րուբլի, վեց ամսվանը՝ 6 րուբլի.

Գրվել «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բարօնսկայա և Բազարնայա փողոցների անկիւնում, Թամամշեվի տանը).

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Յայտարարութիւններ ընդունվում են թէ հայերէն, թէ ռուսերէն և թէ օտար լեզուներով. բառին վճարվում է 2 կոպէկ.

«Մշակի» առաջին երեսի վրա մասնաւոր յայտարարութիւններ չեն տպագրվում, այլ տպագրվում են միմիայն՝ լրագիրների յայտարարութիւնները, մահացուցակները և պաշտօնական հաստատութիւնների յայտարարութիւնները, որոնց համար կրկնակի է վճարվում: Մահացուցակի տպագրելը առաջին երեսի վրա արժէ 4 րուբլի, իսկ չորրորդ երեսի վրա՝ 2 րուբլի:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ապօրինածին մանուկները որդեգրելու մասին նոր օրէնքը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Գօրիսից. Նամակ Կաղզուանից. Նամակ Խմբագրին. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պարսկահայերի քաղաքական վիճակը. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ— ՏԵՂԵԿԱՑՈՅՑ. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ջէլէբ.

ԱՊՕՐԻՆԱԾԻՆ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԸ ՈՐԴԵԳՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԸ

—

„Մշակի" № 40-ի առաջնորդող յօդուածում խօսելով ապօրինածին մանուկները որդեգրելու մասին նոր հրատարակած օրինագծի վերաբերմամբ մենք ասեցինք, որ այդ նոր օրինագիծը, հիմնվելով արդարութեան և մարդասիրութեան գաղափարի վրա, մի մեծ քայլ է անում դէպի առաջ՝ ապօրինածին երեխաների քաղաքացիական իրաւունքի ճանաչման գործում:

Մենք նոյնը կրկնում ենք և այժմ: Սակայն մայրաքաղաքի լրագիրներից աւելի մօտիկ կերպով ծանօթանալով նոր օրինագծի հետ, մենք ստիպված ենք խոստովանվել, որ վերոյիշեալ օրինագծի մէջ, բացի մեր նախընթաց յօդուածում մատնացոյց արած մի քանի անյարմարութիւններից, չենք կարող այսօր մատնացոյց չանել այդ օրինագծի և մի այլ, բուն գործնական անյարմարութեան վրա:

Հարցը դրա մէջն է, որ նոր օրինագիծը, չը նայելով, որ թոյլ է տալիս ամուսնութիւնից դուրս ապրող մարդուն և կնոջ որդեգրել իրանց ապօրինածին զաւակին՝ իրար մէջ օրինական պսակի արարողութիւնը կատարելով, բայց դարձեալ նայում է ամուսնութիւնից դուրս կենակցելու գործողութեան վրա, որպէս մի քրէական յանցանքի վրա, որն ենթարկվելու է պատժական օրէնսդրութեան 994 յօդուածին:

Դրանից ի՞նչ է հետևում. այն, որ պատժական օրէնքի վերոյիշեալ յօդուածի գործադրութեան հետևանքներին ենթարկվելու երկիւղը՝ նոյն իսկ արդեւք կը լինի ծնողների համար իրանց ապօրինածին զաւակներին որդեգրելու ցանկութիւնը կատարելու:

Նոր օրինագծի հիման վրա, ծնողները ամուսնանալով կարող են որդեգրել իրանց ապօրինածին մանուկին, բայց երբ ամուսնանալուց յետոյ նոյն ծնողները, նախ քան իրանց մանուկին որդեգրելու դիտաւորութեան կատարելը, պարտաւորված կը լինեն այդ իրանց դիտաւորութեան մասին դատարանին մի խնդիրք ներկայացնել—նոյն իսկ այն իրողութիւնը որ նրանք ապօրինի զաւակ են ունեցել՝ ենթարկել կը տայ նրանց քրէական դատաստանին, պատժական օրէնքի 994 յօդուածի զօրութեամբ: Այդպիսով ապօրինածին երեխային որդեգրելու մասին խնդիրք ներկայացնելով, ամուսինները նոյն իսկ այդ օրինական քայլն անելով՝ ինքնաբերաբար խոստովանվում են, թէ ապօրինի կերպով այսքան տարի կենակցել են, քանի որ զաւակ են ունեցել. իսկ դրանով նրանք ենթարկվում են պատժական օրէնքի 994 յօդուածին: Ուրեմն ցանկանալով բարի գործ անել՝ ուղղել իրանց անցեալ սխալը, մի և նոյն ժամանակ անօգնական, իրաւազուրկ, և ազգանունից զրկված մանուկին օրինականացնել,—զոյգը նախ և առաջ, ենթարկվելու է քրէական պատժին և ապա միայն ստանալու է իր զաւակներին որդեգրելու իրաւունքը:

Թէև պատժական օրէնքի վերոյիշեալ յօդուածի հիման վրա տրվող պատիժը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ դատապարտումը եկեղեցական ապաշխարութեան, սակայն նոյն իսկ դատաստանական պրօցեդուրան, դատավարութիւնը՝ կարող է արգելք լինել շատերի համար իրանց բարի դիտաւորութիւնը կատարելու, կարող է կենակցող ամուսիններից շատերին, որոնք սրտով կուզենային որդեգրել իրանց ապօրինածին զաւակներին՝ յետ կանգնեցնել իրանց մարդասէր և բարի դիտաւորութիւնից:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԳՕՐԻՍԻՑ

—

Մարտի 22-ին

Ներկայումս տխուր պատկեր է ներկայացնում մարդուս աչքերին գաւառիս ժողովրդի անտեսական դրութիւնը: Եւ ամենայն իրաւամբ կարելի է ասել՝ որ ճշմարիտ է, երբ խոր կերպով մտնում էք գիւղացու ներքին հոգեկան աշխարհը, դուք նրանում ոչինչ չէք գտնում, բացի դառնութիւնից, որ յիրաւի շատերը տեսել են և գիտեն:

Բաւական չէ, որ շատ գիւղերում տիրապետում են վարակիչ հիւանդութիւններ, որոնք կլանել են մինչև 500 գեռահաս մանուկներ, ահա միւս կողմից ահագին վտանգ է սպառնում մի ուրիշ չարիք—մ ո ր ե խ ը, որը հէնց այժմս էլ դուրս է եկել ահագին քանակութեամբ, սկսած Մեղրիից մինչև Ջիբրայէլի սահմանագլուխը, Արաքսի ուղղութեամբ: Անձամբ առիթ ենք ունեցել տեսնելու հազարաւոր մարդկանց, թէ փոքր, թէ մեծ, արևգակի կիզիչ ճառագայթների տակ, գլուխները քարշ արած, շատերը ոտաբոբիկ, շատերը մերկ (գլխաւորապէս թուրքերն են) տոպրակները դցած ուսերը, քանդում են հողը՝ մորեխի սերմ որոնելու: Շատերը, որոնք ընտանիքում միակ աշխատող ձեռք են, թողած իրանց երկրագործական պարապմունքը, հազար ու մի տեսակ հոգսերը, ուրախութեամբ գնացել են մորեխի սերմ հաւաքելու, որպէս զի ազատվեն այդ մնասակար կենդանիներից:

Մեղրիի բաժնի III և IV պօլիցեական մասերում մինչև 6000 պուդ սերմ էին հաւաքել: Պ. գաւառապետը մարտի 9-ին գնացել էր անձամբ ներկայ լինելու, թէ ինչպէս են սերմերը փչացնում Խօզահան և Ալդարա գիւղերում. պ. գաւառապետը հրամայեց, որ փոս փորեն մինչև 3—4 սաժէն լայնութեամբ և երկարութեամբ: Սերմերը ածեցին փոսի մէջ և ծածկեցին հողով: Ալդարա գիւղում, որտեղ հաւաքել էին սերմը մի տան մէջ, սերմը փտել էր և գարշահոտութիւնից շատերը հիւանդացել էին: Հաշիւներից երևում է, որ մի պուդ սերմից կարող է դուրս գալ մի մի-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՋԷԼԷԲ

—

Այդ միջոցին էր, որ հարկահաւաքի ձեռքը թողնելով, հարբած Ջէլէբը ցատկեց դէպի օդայի դուռը, հրեց, բաց արաւ, գլուխը դուրս պարզեց և որոտընդոստ խաղտ ձայնով գոչեց.

—Ջալկի....

Այդ ձայնը ընդհատեց Ռզկօի խօսքը, իսկ վեր թռցրեց քէհեային և միւսներին:

—Քէհեա, գոռաց նորից Ջէլէբը այնպիսի ձայնով, որ քնած մանուկները զարթնեցին, թառած հաւերը կչկչացին, իսկ շունը ախոռի մէջ հաչեց:

—Քէհեա... չալկի, շուտ... չալկի բերել տուր:

Քէհեան ցատկեց առաջ և ուզում էր սաքիից ցած վազել դէպի հարկահանը, բայց Ռզկօն արագութեամբ բռնեց նրա թևից և հեզնական ձայնով պատասխանեց Ջէլէբի խօսքերին.

—Աղա, սատանի անձրևից, չալկջիի չալկին փչացել է:

Ջէլէբը որչափ որ հարբած էր, այնու ամենայնիւ զգաց, որ խօսողը քէհեան չէր. զարմացած կանգ առաւ, յենեց դրան և ասեց.

—Այդ ո՞վ է խօսողը, քէհեա:

Քէհեան նորից ուզեց ցած վազել, բայց Ռզկօն ուժգնութեամբ քաշեց, նստեցրեց նրան և ինքը երեցնելով իր մեծ դէմքը աղօտ լոյսի մէջ, ասեց.

—Այդ մի մարդ է, Ջէլէբ էֆէնդի, մի մարդ է, որ ձեզ ասում է թէ Աղջամելիքը չալկջի չունի և ունենայ էլ այս անձրևին ոչ ոք չի գայ:

—Քէհեա, որոտաց Ջէլէբը—ծրտեղ է քէհեան:

—Սպասիր, մէջ մտաւ հարկահանը, որը կարողացել էր երերալով մօտենալ Ջէլէբին և բռնել նրա թևիցը—սպասիր, յարեց նա ուժգնութեամբ հրելով Ջէլէբին—նախ և առաջ օղին չիշը պիտի լցնել, դատարկվել է:

—Ա՛, գոչեց Ռզկօն բարկացայտ և կատրելու չափ սեղմելով քէհեայի թևը—դուք օղի էլ էք գտել սրանց համար և այստեղ միւսլիմաններ կան, որոնք գետաւրների տան մէջ զբաղված են պիղծ արբեցողութեամբ...

—Ո՞վ է այդ անօրէնը, ոտքը առաջ ձգեց Ջէլէբը և իջաւ սրահը—ո՞վ է, որ համարձակվում է ինձ հետ խօսել:

Քէհեան տեսաւ որ բանը վատ էր լինելու, ճիգ գործելով կարողացաւ ազատել իր թևը, վազեց դէպի ցած, փախչելով մօտ գնաց Ջէլէբին և խոնարհութեամբ ասեց.

—Աղա... Աստուծու սիրուն, հանգստացէք, ձեր հրամանները կը կատարվին:

—Այդպէս, հանգստացաւ Ջէլէբը և ետ դարձաւ դէպի օդան—շուտ չալկջի և օղի, իսկ առաւօտեան մենք կը տեսնենք թէ ձեզնից ո՞րն էր այն լիրբ խօսքեր խօսողը, այժմ ես փոքր ինչ քէֆով եմ. իսկ էգուց... օ, ես նրա կաշին պիտի քերթեմ...

Եւ ներս մտաւ օդան, առջևից դէպի ներս հրելով հարկահանին:

Երբ դուռը պիտի փակէր, կիսովին ետ դարձաւ դէպի քէհեան և ասեց խստութեամբ.

—Սերգօ քէհեա, ներս արի, քեզ հետ գործ ունեմ:

Քէհեան մտաւ ներս. Ջէլէբը գնաց դէպի օթոցը, նստեց նրա վրա, թողեց որ հարկահանը ընկնի կողքին և դառնալով դէպի Սերգօն, որը ձեռքերը կուրծքին դրած սպասում էր, ասեց խստութեամբ.

—Հըմ... Սերգօ քէհեա, դու կարծում ես որ Մուստաֆան այնքան հարբած էր, որ ոչինչ չիմացաւ:

Քէհեան գունաթափվեց և կմկմաց:

—Ի՞նչ, աղա:

—Ի՞նչ, գեաւուր, ես քեզ ցոյց կը տամ «ինչը»... դու համարձակվում ես թողնել, որ այն ըմբոստ մօլլայի որդին ծաղրէ ինձ, դու համարձակվում ես միւսլիմաններին իմաց տալ, որ մենք այստեղ զբաղված ենք արգելված խմելիք գործածելով:

—Վա՛հ... մէջ մտաւ հարկահանը ցատկելով տեղից և մօտենալով քէհեային—դու այդ արել ես, գեաւուր... ես քեզ...

Բարձրացրեց ձեռքը և մի քայլ արեց դէպի գունաթափ ու լեզուպատառ եղած դողացող հային, որը աւելի ևս կծկվեց. բայց Ջէլէբը չտալով բռնեց հարկահանի բարձրացած ձեռքը:

—Համբերա կաց, Իզէդդին էֆէնդի, ասեց նա հրելով և ձգելով հարկահանին դէպի օթոցը—այս գեաւուրի հետ ես պիտի գործ տեսնեմ... մօտ եկ, քէհեա...

Քէհեան փախչելով մօտեցաւ:

—Լսիր, Սերգօ քէհեա, գոչեց խստութեամբ Ջէլէբը—այս րոպէիս կերթաս և դուրս կանես անիծդ այդ լիրբ մօլլայի լիրբ որդուն, ապա թէ ոչ, Աստուած գիտէ, Իզէդդին էֆէնդին շատ բարկացկոտ է, կը կանչի սուարիներին ու մի ժամից յետոյ տունդ գլխիդ փլեցնել կը տայ...

—Այո, ռռնաց հարկահանը—ես շատ բարկացկոտ եմ և կանեմ, Աստուած գիտէ, որ կանեմ... այ, այս րոպէիս ես կանեմ... սուարիներ... ռռնաց նա կամենալով դէպի դուռը գնալ:

—Սպասիր, սպասիր, բռնեց նրա թևը Ջէլէբը—մեղք է Սերգօն, սա էլ մերն է, խեղճ է, սա ինչ մեղաւոր է որ լիրբը եկել է այստեղ... նստիր, Սերգօն մեղք չունի և նրան պիտի խղճալ, մեր Սերգօն է...

—Աստուած կեանք տայ, աղա, Աստուած օրերդ երկարացնէ, կմկմաց քէհեան, որը հարկահաւաքի խօսքերից քիչ մնաց մեռնէր:

—Այդպէս ուրեմն, շարունակեց Ջէլէբը—կերթաս և նրան դուրս կանես այստեղից, հասկանում ես... և իմ ձին էլ պատրաստել կը տաս:

—Ձի՞ն, նորից մէջ մտաւ հարկահանը—ինչու, ո՞րտեղ ես ուզում գնալ:

—Քիչ ուզում եմ օդ ծծել դաշտերում, ժպտաց Ջէլէբը, որը կարծես հետզհետէ սկսում էր լրջանալ:

—Սատանի անձրև է գալիս, աղա, մէջ մտաւ քէհեան:

—Աւելի լաւ, ասեց Ջէլէբը—գլուխս սաստիկ ցաւում է, ուզում եմ քիչ օդ ծծել:

—Իսկ իմ քունս տանում է, ասեց հարկահանը և պառկեց օթոցի վրա—ես էլ կը քնեմ:

—Լաւ կանես... հա, այդպէս, դարձաւ Ջէլէբը

լեմն հինգ հարիւր հազար մարդու. ուրեմն, հեշտ է երեւակայել թէ հազարաւոր պուտերից քանի հարիւր հազար միլիոններ կարող է դուրս գալ: Մեղրում ամեն մի տուն պարտաւորուել էր 1—2 պուդ մորեխի սերմ տալու, բայց յետոյ երբ տեսան որ ամենքը բաւականաչափ չէ կարելի, կրկին պահանջել են ½ պուդ: Սրանից յետոյ գիւղացիք փող կարող են հաւաքել, որովհետեւ մորեխը, ինչպէս վերը յիշեցի, սկսել է դուրս գալ: Հէնց մորեխի երեւալու պէս, պ. գաւառապետը իր բոլոր ծառայողներով դուրս եկաւ դէպի Մեղրի կողմերը ոչնչացնելու. Յատկապէս դրա համար, պ. Նահանգապետի հրամանով, եկել են այստեղ մի քանի աստիճանաւորներ. պ. Նահանգապետի հրամանից երեւում էր, որ բոլոր գիւղերի ամեն մի տնից պէտք է մի մարդ գնայ: Բայց այժմ, ինչպէս տեղեկանում ենք, Նահանգապետը ազատել է I և II բաժնի գիւղական մասը [illegible] պարտաւորութիւնից: Ինչպէս տեսնում ենք, մորեխի դէմ ամեն տարի միջոցներ են առնւմ: Մեր կողմերում կառավարութիւնը հոգում է այդ մասին, բայց մեր հարեւան Պարսկաստանի կառավարութիւնը բոլորովին քնած է: Իսկ դրա հետեւանքը ծանր կը լինի և մեզ համար: Եւ յիրաւի. այս կողմերում փչացնելու են, իսկ այն կողմից պէտք է ծածկի մեր սահմանը և կրկին ձու դնել. լաւ կանէր Պարսից կառավարութիւնը, եթէ հենց այժմեանից մտածէր այդ մասին: Ապա թէ ոչ մորեխը դարձեալ անտանելի կարող է լինել:

Գորիսում սաստիկ տարածուած են կարմրուկ և ծաղիկ հիւանդութիւնները. տուն չը կայ, որ 5—6 հիւանդ երեխայ չունենայ: Գորիսի հասարակ ընտանիքները նոյն կերպով են վերաբերւում դէպի հիւանդը, ինչ կերպով ամբողջ ժողովուրդը: Կրկին [illegible] աւելի հաւատ ունին, քան բժիշկների խորհուրդին... մանաւանդ կանայք, որոնք հասկացող մայրեր են համարում իրանց:

Ե. Գ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՂԶՈՒԱՆԻՑ

—

Ապրիլի 5-ին

Ձմեռն անցաւ: Ձմեռը [illegible] վերադարձել է, բայց [illegible] սաստիկ է: Երկրագործ [illegible] ինքն [illegible] պատրաստուած են [illegible]: Անցեալ տարի կալուածատէրերը յառաջ [illegible] ընթացքում [illegible] գիւղացիներ [illegible] ունեն [illegible] ունեցել են, [illegible] լինել տարի [illegible] զիջել է, թէ [illegible] լինի, [illegible]

պէս որ ընդհանուրի յոյսն է, տեղական ազգաբնակութեան դրութիւնը աւելի բարւոք կը լինի և կը դիմանայ այն աւելորդ ծախսերին, որ այս տարի անսպասելի կերպով նրա բիւջէտի վրա աւելացան:

Պասի ապաշխարութեան օրերն անցնելու վրա են, բայց այս ապաշխարութեան օրերը չը մխիթարեցին ժողովրդին, որովհետեւ տարածուած հիւանդութիւնները շատ զոհեր են տանում: Հիւանդութիւնն աւելի տարածուած է մանուկների մէջ. բուգուռայքը, գլխացաւ և այլն համարեա համաճարակ են երեխաների մէջ: Տեղիս երկսեռ դպրոցում հիւանդութեան պատճառով բացակաների թիւը զգալի է: Անցեալ օրը դպրոցի սաներից մէկը զոհ գնաց հիւանդութեան, իսկ մի քանի օր առաջ կնքեց իր մահկանացուն երէցփոխան-հոգաբարձուն:

Ջրերը յորդանում են, տեղական ազգաբնակութեան խմելու ջուրը համարված է ոչ առողջարար, ուստի պ. Զաքար Զանփոլատեան մտադրութիւն ունի իր հաշուով մաքուր աղբիւրի ջուր բերել քաղաք: Գովելի է պարոնի մտադրութիւնը և մենք յոյս ունենք, որ տեղացի հարուստներն էլ կաջակցեն այդ բարի միտքն իրագործելու:

Ընդհանրապէս Կաղզւանի կլիման գովածն է որպէս առողջարար. եթէ ջուրն էլ առողջարար լինի, այն ժամանակ ժողովուրդը բաղդաւոր կացութիւն կունենայ:

Վերջացնելով նամակս, չեմ կարող մասնաւորյ չանել հակառողջական մի տեղի վրա: Տեղիս սպանդանոցը և աղբ թափելու տեղը շատ մօտիկ են քաղաքին և գտնվում են այգիներ տանող ճանապարհի վրա գերեզմանոցի մօտիկ. այժմ, որ դեռ կատարեալ գարուն չէ, մարդ ստիպված է քիթը բռնած այդ տեղերով անցնել. երբ ամառուայ շոգը կը գայ՝ ինչ կը լինի մեր դրութիւնը: Սրա վրա դարձնում ենք տեղական վարչութեան և քաղաքային բժշկի ուշադրութիւնը:

***

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Բաթում, 7 ապրիլի

Անում եմ հետեւեալ ստիպված բացատրութիւնը: Պատւական «Մշակի» նախընթաց համարներից մինում իմ պատասխանի մէջ, տեղիս եկեղեցապատկան հողի մասին, գործ եմ ածած ընդհանուր աշխարհում ընդունված խօսակցութեան օրինակը, այն է. «և ոչ թէ եղբայրութիւն ունի պապի անսխալական ինքնավստահութեամբ»: Ցաւում եմ շատ, որ խօսքերս դժգոհութիւն են յարուցել տեղիս քանի մի մեր յարգելի հայ-կաթօլիկ եղբայրների մէջ, մի անմեղ թիւրիմացութեամբ,—կարծելով որ դրանով մի որ և է վատ միտումն եմ ունեցել պապի բարձր անձնաւորութեան դէմ: Քաւ լիցի ինձ: Հաւատացնում եմ մեր յարգելի հայ-կաթօլիկ եղբայրներին, որ ես երբէք այդպիսի դիտաւորութիւն չեմ ունեցած պատկառելի պապի անձնաւորութեան դէմ և ոչ էլ ցանկացել եմ երբ և իցէ ստուեր ձգելու մեր, առհասարակ, այլադաւան եղբայրների կրօնական ներքին զգացմանց վրա: Ընդհակառակն, միշտ աշխատող եմ եղած համերաշխութիւն և սէր գցել մեր ազգակից այլադաւանների մէջ՝ ի՛ր կրօնի և պատկանէին նրանք:

Մի քանիները չեն հասկացած, որ այդ սովորական գործածվող ոճը երբէք վիրաւորիչ բնաւորութիւն չէ ունեցել, իսկ հասկացող դասի անձինք, փոխանակ բացատրելու այդ պարզ թիւրիմացութիւնը, ընդհակառակն իւղ են ածել վրան: Ինչպէս ցորենի մէջ որոմն, այնպէս էլ ամեն ազգի մէջ խառնակիչները անպակաս են. սա անհերքելի ճշմարտութիւն է....

Արչ. Ծատուրեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Չորեքշաբթի, ապրիլի 10-ին, Պետերբուրգից վերադարձաւ Թիֆլիս՝ կովկասեան կառավարչապետ, գեներալ Շերեմետեւ, իր ամուսնու հետ:

—

ԳԱՆՁԱԿԻՑ մեզ գրում են հետեւեալը. «Մարտի 16-ին, երկար հիւանդութիւնից յետոյ, վախճանվեց գանձակեցի ժամագործ Բաղդասար Մէլքումեանց: Հանգուցեալ երիտասարդը, չը նայելով որ իր արհեստից այնքան էլ մեծ օգուտ չունէր, բայց միշտ օգնում էր իր կարողութեան չափ ամեն բարի գործերին: Նա սիրում էր կարդալ, սիրում էր ուսումը: Նա անզաւակ էր: Մեռնելուց առաջ հանգուցեալն իր սուղ միջոցներից հետեւեալ կտակն արաւ. 1) Ս. Յովհաննէս եկեղեցու երկսեռ դպրոցին նա կտակեց 50 րուբլի, 2) Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցու երկսեռ դպրոցին՝ 50 րուբլի, 3) «Մարդասիրական ընկերութեան» Գանձակի ճիւղին 25 րուբլի, և 4) «Մշակ» լրագրի խմբագրութեանը՝ 30 րուբլի, որպէս զի այդ փողով երեք տարի շարունակ «Մշակի» համարներն ուղարկվեն Գանձակի Ս. Յովհաննէս եկեղեցու հոգեւոր դպրոցին: Բաժանորդագինը կուղարկվի ամեն տարուայ սկզբում:»

—

Քաղաքում անդադար լուրեր են պտտում մեր մի քանի բժիշկների «քաջագործութիւնների» մասին, որոնք, ինչքան դժուար հաւատալի, այնքան էլ զզուելի են: Այսպիսի լուրերից մէնը հրապարակ է դուրս բերել «Нов. Обозр.» լրագիրըն իր երէկվայ համարում: «Քաջագործութեան» հերոսն է՝ բժիշկ Կ—օվ: Դրան հրաւիրել են մի խեղճ հիւանդ կնոջ մօտ, որը չունէր ոչ ուտելու հաց, ոչ խմելու դեղ, ոչ երկու տարեկան երեխային կերակրելու մի բաժակ կաթ և ոչ մի կոպէկ փող: Մի քանի բարեսիրտ անձինք օգնութիւն են հասցնում սովից տանջվող հիւանդին, հաւաքում են նրա համար մի քանի րուբլի և հրաւիրում են այդ Կ—օվ բժշկին, և նա փառաւոր կերպով գրում է րեցէպտներ, կարգադրում է, որ պէտք է հիւանդը լաւ ուտի, լաւ խմի, լաւ սենեակում ապրի և դուրս գալով վերցնում է քաղցից տանջվող կնոջից նրա վերջին 2 րուբլին և կաթի փողը... Փաստը ինքն արդէն պերճախօս է. բացատրութիւններն աւելորդ են:

—

ԶԱԲԱԹԱԼԻՑ մեզ գրում են հետեւեալը. «Մեզ մօտ գարունն արդէն վաղուց սկսւած է. եղանակը տաք է և երբեմն էլ չոր է լինում: Բնութիւնը իր գարնանային հագուստով է զարդարւել: Դաշտերը կանաչել են և ծառերը ծաղկել են: Ամսիս 4-ին անձրեւախառն կարկուտ եկաւ և տեւեց քառորդ ժամ: Վերջին օրերս մեր կողմերում շարունակ անձրեւներ են գալիս: Կենսական մթերքները բաւական թանգ են. Նուխու ցորենի պուդն արժէ 1 ր. 50 կ., տեղականը՝ 65 կոպէկից մինչեւ 70 կոպէկ, գարու պուդը՝ 37 կոպէկ, բրինձը՝ 1 ր. 20 կ., ոչխարի մսի ֆունտը՝ 10 կ., տաւարինը՝ 7 կոպէկ»:

—

Մեզ խնդրում են տպագրել հետեւեալը. «Կիրակի, ապրիլի 7-ին, Թիֆլիսի Մէյդանի Ս. Գէորգ եկեղեցում կայացան պատգամաւորների ընտրութիւնները Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձական ընտրութեան համար: Ընտրվեցան պ.պ. Բայեանդուրեան, Գոլլամիրեզեան և Մանուէլեան: Սակայն լսում ենք, որ ոմանք դժգոհ լինելով այդ ընտրութիւններից, այժմ թուղթ են մանածում ծխականների մէջ, որպէս զի ստորագրել տան կայացած ընտրութիւնների դէմ բողոքը: Կատարելապէս վաւեր և օրինական համարելով ընտրութիւնները, որոնք կատարվել են 50 հոգի ծխականների ներկայութեամբ և շատ կանօնաւոր կերպով են կատարվել,—չենք կարծում, որ սրբազան առաջնորդը մինչեւ անգամ համաձայնվի բողոքների խնդիրքն ընդունել, քանի որ այդ ընտրութիւնները օրինական էին»: Մեզ ուղարկած այդ նամակի տակ ստորագրել են Ս. Գէորգ եկեղեցու ծխականները:

—

Պարսկաստանի Թաւրիզ քաղաքից ստացած մի մասնաւոր նամակից քաղում ենք հետեւեալ տողերը. «Վերջապէս երկար անտէրութիւնից յետոյ Թաւրիզի Լիլավա թաղի ընթերցարանը յանձնվեց մի խումբ երիտասարդների, որոնք գործի գլուխ են անցել: Ցանկանում ենք աջողութիւն և գործի յարատեւութիւն»:

—

Այս օրերս հրատարակվեց Մօսկվայում (Մ. Բարխուդարեանցի տպարանում) Ալէքսանդր Ծատուրեանի «Բանաստեղծութիւնների» ժողովածուն: Գիրքը շատ մաքուր է տպված, բաղկացած է 168 երեսից և արժէ 50 կոպէկ:

—

Ստացանք երկու գրքոյկներ. մէնը Մօսկվայում

քէհեային—դուրս կանչիր այդ լրբին և ձեռ կը վերը [illegible]

—Կը լինի:

—Լաւ... կանչեմս [illegible] լինի և Շէֆքի չաւուշին կանչէ, որ [illegible] ձեռնով կարող են [illegible] Շէֆքի չաւուշին կանչէս...

—Հասկացայ, ասաւ, ասեց քէհեան, որը սկսել էր աղաւաղաւոր [illegible] Ջէլլբի բարկութիւնից:

—Հա, չարաճճիկից Ջէլլբը—Սերգո քէհեա, այդ մեզպակի [illegible] կերել, ես [illegible] պէտք է որ [illegible] դուրս [illegible] գայ... [illegible]

—[illegible] ասեց Ջէլլբը դէպի դուրս:

—[illegible] կարող է [illegible] Ջէլլբը նրա ետեւից:

—Հասկանում ես, ասաւ, ասեց քէհեան մտածում [illegible]

—Ջէն չուսում Ջէլլբը:

—Հասկանում ես, ասաւ, ասեց քէհեան և դուրս բաց արաւ:

—Շէֆքի չաւուշին ասաւ, որ [illegible] քէհեն և չուսում, հասկացաւ...

—Հասկացայ ասաւ, ասեց քէհեան և դուրս գնաց:

Սերգոի վրա նստածները [illegible] այդ տեսարանը:

IX

Սերգօ քէհեան, օդայից դուրս գալուց յետոյ, կանգ առաւ, թօնրի կողքին և մտախոհ՝ ծօծրակը քորեց:

Քահանան, Ռզկօն և միւսները զարմացած՝ դիտում էին նրան:

—Սերգօ, Սերգօ, կանչեց քահանան չչուկով—վեր արի, այդ ինչ եղաւ քեզ:

Սերգօն վեր նայեց, խեթ աչքով մի անհարկ ձգեց Ռզկօի վրա, յետոյ սենեակի մի անկիւնում խլրտող կանանց և մանուկների վրա դառաց, որ քնին և զանգազութեամբ բարձրացաւ դէպի սաքին:

Բարձրացաւ, յուսահատ դէմքով նստեց քահանայի մօտ և նորից նայեց Ռզկօին:

—Հը, ինչ է եղել, հարցրեց Ռզկօն բարձր ձայնով—ինչու ես այդպէս նայում ինձ:

—Կամաց խօսիր, Աստուծոյ սիրուն—ասեց քէհեան—տանը ճն էլ կատաղել են, որ դու այդպէս յանդուգն խօսքեր ասեցիր:

—Բարկացել են, թող գլուխները անձրեւն տան, յօ... 1) գոչեց Ռզկօն—ձեռ ինչ կայ վախենալու. օրէնքի առաջ ոչ մուսուլման կայ, ոչ հայ, ոչ մէջք ունեցող կայ, ոչ էլ անմէջք. օրէնքի առաջ ամենքն էլ հաւասար են, իսկ օրէնքը թոյլ չէ տալիս, որ երկու լրբեր գան տանդ, ձրի ուտեն, խմեն, քեզ լեզուապատառ անեն, կնգանդ, երեխաներիդ վախեցնեն ու աւելորդ հարկ վերցնելով՝ տասարդ չնչին գնով առնեն ու ծծաղեն վրադ.

հասկանում էք, յօ, օրէնքն այդ թոյլ չէ տալիս:

—Գիտես ինչ կայ, Ռզկօ, մէջ մտաւ քէհեան—հարկահանը շատ բարկացկոտ մարդ է երեւում. օրէնք-բան չէ հասկանում և քո քարոզներդ աւելի կատաղեցնում են նրան. թէ ինձ սիրում ես, թէ որ ուզում ես, որ մեր տունը չը քանդեն, վեր կաց գնա տունդ...

—Ա՛մ... ծիծաղեց Ռզկօն—երեւի նրանք քեզ հրամայել են, որ ինձ դուրս անես, յաւ...

—Չէ՛, Ռզկօ, շտապեց ասել քէհեան—դուրս անել չէ, Աստուած գիտէ, որ չէ. բայց բարկացել են, գիտես, անօրէն են, որ ուզեցին, տուն ու տեղս կը քանդեն... արդէն կէս գիշեր էլ է, քնելու ժամանակ է:

—Լաւ, լաւ, ասեց արհամարհութեամբ Ռզկօն—մէկ կողմ թող այդ ձեւերը, ես երեխայ չեմ. հասկանում եմ, որ նրանք քեզ հրամայեցին, որ դուրս անես ինձ. Վնաս չունի, ես չեմ ուզում քեզ լեզւապատառ անել և կերթամ, սակայն երթալուց առաջ մի բան պիտի հարցնեմ քեզ:

—Հարցրու, զուրբան, տաս բան հարցրու, ասեց քէհեան ուրախացած, որ այդպէս հեշտութեամբ համոզեց քէրդին՝ հեռանալու:

—Ուրախացմր, որ հեշտ համոզեցիր, ժպտաց Ռզկօն արհամարհութեամբ—վնաս չունի, ես կերթամ և դու չարունակիր դրանց տանելը ընկնել... բայց դու ինձ այն ասա թէ ինչու էր Ջէլլբը քեզ ասում, որ Շէֆքի չաւուշին ասես, որ «հանգիստ քնեն»:

—Ինչպէս թէ «ինչու», զարմացաւ քէհեան—դա շատ հասկանալի է. ուզում էր ասել թէ իրանք գտնում են մի հաւատարիմ մարդու տան մէջ և ոչնչից վախ չունեն, ուստի և սաւարները կարող են հանգստութեամբ քնել:

—Ի՞նչ վախ պիտի ունենային, հարցրեց Ռզկօն—նրանք չը գիտեն, որ ոչ մի հայ, որ մեռնի էլ ձեռք չի բարձրացնի իրանց նման անիրաւների դէմ:

—Երեխայ, երեխայ խօսում ես, ժպտաց քահանան—ով չի վախենայ, եթէ վրան մի քանի հարիւր լիրա ունենայ:

—Մի քանի հարիւր լիրա... ապշութեամբ գոչեցին միւսները:

—Ի հարկէ, ասեց քահանան—մի մարդ, որ եկել է գիւղերից տասարներ առնելու, այդքան փող կունենայ մօտը:

—Այդ լաւ յիշեցիր ինձ, տէրտէր, խօսեց քէհեան—խելքի միտս չէր:

Ասեց և ուղեց բարձրանալ:

—Ուր ես գնում, բռնեց նրան քահանան:

—Հարբել է ու չէ իմանում թէ ինչ է անում, պատասխանեց քէհեան—ուզում է մեն գալու գնալ այս գիշերով:

—Ո՞վ, հարցրեց Ռզկօն:

—Ջէլլբը, ասեց քէհեան—հիմա ինձ ասում է, որ ձին պատրաստեմ, որովհետեւ ուզում է գնալ դաշտերում քիչ օդ ծծել:

—Այս անձրեւին:

—Հարբել է, ժպտաց քէհեան—ասում էր, որ գլուխը ցաւում է. կերթամ ու չեմ թողնի, որ գնայ:

(Կը շարունակվի)

1) Քրդական մի բացականչութիւն է, որ նշանակում է «մի մարդ» կամ «Հէյ»:

հրատարակած Լերմոնտովի «Դիմակահանդէս» դրամա չորս արարուածով, թարգմանեց Ց. Զատիկեանց (գինը 50 կոպէկ), իսկ միւսը՝ Շուշում հրատարակած Զ. Դիկկէնսի «Ծննդեան պատմութիւն», Մ. Տ. Դ-ի փոխադրութիւն (գինը 5 կոպէկ)։

—

«Մշակի» № 39-ի մէջ, Ներքին լուրերի բաժնում մի տպագրական սխալ է մտել։ Լերմոնտովի միտել է ոչ թէ Պ ե տ ե ր բ ո ւ ր գ ո ւ մ, ինչպէս տպած էր, այլ Պ ի ա տ ի գ օ ր ս կ ո ւ մ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅԵՐԻ ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

—

Իւրաքանչիւր հասարակութիւն այնքան է առաջադիմում, որքան հիմնաւորապէս է ուսումնասիրում և գիտակցաբար է հետեւում ժամանակակից, տիրապետող ոգուն։ Մարդկային մտաւոր կեանքը, ուշ թէ շուտ, անպայման պէտք է զարգանայ ու զարգանայ, եթէ բացասիկ հանգամանքներ չը դիմադրուեն.... Մտաւոր կեանքը իր վերին աստիճանի կարեւոր և անհրաժեշտ կերպափոխութիւններով միշտ առաջ է բերել, զարգացրել է անհամաների և, հետեւապէս հասարակութեան մէջ մի ուժեղ և անխուսափելի մրցումն նորի և հնի մէջ,—նոր և ժամանակակից մտքերի, գաղափարների և հին ու ժամանակակից ոգուն անհամապատասխան, անպէտք մտքերի և գաղափարների մէջ։ Նորը միշտ հակառակ է հինին, որովհետեւ ճշմարտութիւնը, լոյսը նորի կողմն են ի հարկէ, ամեն մի նոր ճշմարտութիւն խսկոյն չէ ընդունւում, բայց վերջի վերջոյ, հազարաւոր մաքառումներից յետոյ, ընդդիմադրող խաւարը աստիճանաբար տեղի է տալիս ճշմարտութեան անդիմադրելի ուժի առջեւ։ Այդ մաքառումները կազմում են ճշմարտութեան, լոյսի զէնքերը, որոնցով նա աջ ու ձախ խորտակում է դէմն ելած արգելքները։ Այսպէս ուրեմն հարկաւոր է, մարդկային առաջադիմութեան տեսակէտից նայելով, որ ճշմարտութիւնը, լոյսը տարածուի և տարրանայ ամեն տեղ, հասարակութեան, ազգի և, վերջապէս, ընդհանուր մարդկութեան մէջ։ Այդ նպատակին հասնելու համար ամենայարմար երկու փակտօրներ կան,—դպրոց և ընտանիք։ Այժմ շատ սակաւ են այնպիսի մարդիկ, որոնք ժխտէին դպրոցի վսեմ նպատակը. այդ երեւում է նրանից, որ անյագ կերպով փափագում են դպրոցների թիւը բազմապատկել։ Գուցէ այդ շարժման մէջ շատ անգամ անգիտակցաբար են առաջ վարվում, բայց այս էլ պէտք է նկատի առնել, որ շարժառիթը բարի է։ Սակայն այստեղ մի այլ կէտ կայ, որը արժանի է մեծ ուշադրութեան,—արդեօք ինչ ենք սպասում մեր դպրոցներից։ Ի՞նչ սխալմ է տիրապետում մեր դպրոցներում. ինչ ձգտումներով են առգորված ընդհանրապէս մեր դպրոցներին աշակերտներ հայթայթող ծնողները. ինչ նպատակի են ձգտում հասնել նրանք դպրոցների ուղղութիւններով, և այլն։ Այս հարցերը գուցէ դպրոցական ղեկավարներից շատերի համար արդէն վաղուց վճռված բաներ են, սակայն մեզ, պարսկահայոց համար, որ դեռ նոր ենք ուզում սթափվել՝ թերեւս մութն են։ Դպրոցը կորցնում է իր վեհ նշանակութիւնը, երբ ծառայում է լոկ իբրեւ մի հասարակ չէնք, հիմնարկութիւն, ուր դիմում են փող վաստակելու միջոցներ գտնելու և կամ, աւելի լաւ է ասել՝ այնքան սովորելու, որպէս զի լաւ վաճառական դառնան.... Դպրոցը հեռանում, բոլորովին չեզվում է իր նպատակից, երբ այնտեղ ո ւ ղ ա ր կ վ ո ւ մ են մանուկները լոկ նրա համար, որ կարողանան իրար բարեւելիս «bonjour monsieur» ասել, փոխանակ «բարի ողջոյնի» և «pardon», փոխանակ՝ «ըէխշի»-ի (ներիր)։ Հասարակութիւնն իր առաջին քայլն առնում է առաջադիմութեան մէջ այն օրից, երբ նրա դպրոցներում իշխում է բ ա ր ո յ ա կ ա ն ոգի, երբ դպրոց երթեւեկող սանիկը բարոյապէս բոլորովին յեղափոխված է գառնում իրան, երբ դպրոցաւարտ պատանին արդէն ձեռք բերած է լինում այնքան բարոյական գիտակցութիւն, որ կարողանում է անվախ կերպով մաքառել նախապաշարման և շրջապատող սպանիչ ազդեցութիւնների դէմ, իսկ յուսահատվել երբէք չը գիտէ.... Մի խօսքով՝ դպրոցն այն ժամանակ կարող է ծառայել իր բուն կոչմանը, երբ ընդունակ է պատրաստել հոգով ու մտքով վերակենդանացած, աշխուժով և թարմ գաղափարներով օժտված այնպիսի սերունդ, որից իրօք կարելի լինի ըսպասել մի գործ։ Երբ որ պարսկահայը կունենայ սկզբունքի և իդէալի տէր մի այսպիսի նոր սերունդ, որը կարող կը լինի կազմել իր համար մի բարոյական մթնոլորտ, որի մէջ ընկնողը նոյնպէս կը շնչէ մի և նոյն բարոյական մթնոլորտի մէջ,—միայն այն ժամանակ թող իմանայ որ ինքն էլ է առաջադիմութեան շաւիղը գտել։ Հասարակութեան ապագայ բարեկեցութիւնը գլխաւորապէս կախումն ունի իր նոր սերնդից, նայելով թէ այդ սերունդն ինչ աստիճանի կրթութիւն է ձեռք բերել և ինչպիսի բարոյական զէնքերով է զինուորվել։ Որովհետեւ նոր սերունդ կազմող անհատներից է կազմակերպութիւն ստանում և ընտանիքը, հետեւապէս կարելի է գուշակել մի հասարակութեան ապագան, աչքի առաջ ունենալով նրա ընտանեկան կազմակերպութիւնը, որի բարելաւութեան մէջ սաստիկ կարօտութիւն ունի պարսկահայը... Ընտանիքի բարոյական որպիսութիւնից կախումն ունեն հասարակական-բարոյական շարժումները և գործունէութիւնը։

Արդ, պարսկահայոց ընտանեկան կեանքը չունի մի որոշ, յայտնի կազմակերպութիւն, որովհետեւ նրան պակասում են բարոյական կազմակերպութիւն գոյացնող, առաջ բերող ույժեր, փակտօրներ։ Դպրոցներում չը կայ սիստեմ և մի որոշ չափով, կրթիչ գործունէութիւն, որի մէջ ապրելով սանիկը՝ կերպալ անափոխվի։ Ընտանիքը, մեր կարծիքով, դպրոցի շարունակութիւնը պէտք լինի և շատ անգամ առաջինի պակասը լրացնում է երկրորդը, և փոխադարձաբար։ Սակայն այդպէ՞ս է արդեօք պարսկահայոց մօտ։ Ընդհակառակն, ինչ որ դպրոցում լսում է սանիկը, ինչ բարոյական սերմ է ցանում դպրոցը սանիկների մատաղ սրտերում,—ընտանիքի մէջ դա սրմատախիլ է լինում, բոլորովին անհետանում. դպրոցն աշխատում է շինել, իսկ ընտանիքը նրա շինածը հիմնովին քանդում է իր անբարոյականութեամբ. դպրոցն աշխատում է բանալ սանիկի աչքերը, իսկ ընտանիքը, իր աննպաստ կազմակերպութեամբ, բոլորովին կուրացնում է նրան և բարոյապէս սպանում։

Ուստի, որպէս զի պարսկահայը կարողանայ իրօք առաջադիմել, անհրաժեշտ է արմատական փոփոխութեան ենթարկել նրա դպրոցների պրօգրամը, եթէ ունի։ Պէտք է այդ դպրոցներից արտադրվեն այնպիսի հոգու և կրթութեան տէր անհատներ, որոնցից կազմվէր մի նոր սերունդ, ըստ ամենայնի նպատակայարմար մի այնպիսի դասակարգ, որը իր բարոյական գիտակցանութեամբ կարողանար կանգնել հնի դէմ և ջնջել տիրող անբարոյականութիւնը տակռւն ջանքերով։ Պէտք է առաջադիմել, իսկ առաջադիմելու համար պէտք է լաւ ըմբռնել ժամանակակից պահանջները։

Մենք պէտք է հետեւենք ժամանակին և ոչ թէ նա մեզ, որ անկարելի բան է։

Թաւրիզ. Թ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Արտասահմանի հայոց մի լրագրում կարդում ենք. «Լօնդօնէն կը հաղորդեն, որ ապրիլի 5-ին տեղի ունեցաւ լորդ Գրէնվիլի, որը ազատական կուսակցութեան պարագլուխներէն մին էր, յուղարկաւորութիւնը։ Մանչէստրի հայ գաղթականութիւնը մի պսակ ղրկեր էր, դագաղին վրա դրուելու համար։ Կ. Ցակոբեան եւ այդ առիթով մի ցաւակցական նամակ ուղղած է լէդի Գրէնվիլին, հանգուցեալի այրիին»։

—Վիլհելմ կայսրի ճանապարհորդութիւնը դէպի Անգլիա՝ կատարելապէս վճռված է արդէն։ Այս անգամ կայսրը կայցելէ Անգլիայի մայրաքաղաքը, Լօնդօն։

—Լուր կայ, որ Սերբիայի նախկին թագաւոր, Միլան Օբրէնօվիչ, դիտաւորութիւն ունի ամուսնանալ մի Ֆրանսուհու հետ։

—Հանգուցեալ պրինց Ժէրօմ-Նապօլէօնի կտակը արդէն հրատարակված է։ Այդ կտակի զօրութեամբ պրինց Լուի-Նապօլէօն նշանակվում է միակ ժառանգ իր հօր ամբողջ կարողութեան, իսկ պրինց Վիկտոր՝ զրկվում է ժառանգութիւնից, որպէս խռովարար և յեղափոխական։ Հանգուցեալը պահանջում է իր կտակի մէջ, որ իր մարմինը թաղվի կամ Պարիզում, Ինվալիդների Տանը, կամ Կօրսիկա կղզու վրա, Բօնապարտների հայրենիքում։

—Ինչպէս երեւում է, Գէատէմինդէում կատարված պարլամենտական ընտրութիւնների ժամանակ իշխան Բիսմարկ այնքան քիչ ձայներ է ստացել, մրցելով ազատ-մտածողների, գվէլֆների և սօցիալիստների թեկնածուների հետ, որ անհրաժեշտ է կրկնաքուէարկութիւն անել։

—Սերբիայի Նատալիա թագուհին Նորերումս հրատարակեց իր յիշատակագիրը։ Այդ գրուածքում ամփոփված է Միլանի հետ իր ունեցած ամբողջ նամակագրութիւնը։

—Իտալական լրագիրները հաղորդում են, որ Լեոն XIII Հռոմի պապը, որը սովորութիւն ունի առանձին գաղտնի ագէնտների միջոցով բօրսայում խոշոր գումարների խաղեր անել՝ առնել ու ծախել արժեթղթերը, վերջին օրերս մի միլիօն ու կէս ֆրանկի գումար կորցրեց այդ բօրսային խաղերի մէջ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Խօսակցութիւն երկու օրիորդների մէջ.

—Ա՛խ, եթէ իմանայիր, որքան սիրում եմ իմ ամուսնացուին.... Եւ չը գիտեմ ինչ անեմ, որ կատարելապէս երջանիկ դարձնեմ նրան....

—Դրա համար մի շատ հեշտ միջոց կայ։

—Ասա, աղաչում եմ քեզ....

—Մի ամուսնացիր նրա հետ։

*
* *

«Hamburger Nachrichten» լրագիրը հաղորդում է, որ իր ծննդեան օրը իշխան Բիսմարկ ստացել է 2,200 շնորհաւորական հեռագիրներ, աւելի քան 3,000 նամակներ և մի քանի հարիւր հատ պարգեւներ։ Շնորհաւորողների թւում կային բոլոր դասակարգերի ներկայացուցիչները, թէև մեծամասնութիւնը պատկանում էր ունեւոր կամ բարձր դասակարգին։ Ընծաների թւում կային, ծաղիկներ, պսակներ և թանգագին իրեր։

*
* *

Այս օրերս Պարիզում կայացաւ «Petit Journal» լրագրի ակցիօնէրների ընկերութեան ընդհանուր ժողովը։ Ներկայ էին 14,000 ակցիաների ներկայացուցիչները։ Ժողովը միաձայն վաւերացրեց ընկերութեան վարչութեան անցեալ 1890 թւի հաշիւը, որից երեւում է, թէ լրագիրը անցեալ տարւայ ընթացքում 5 միլիօն ֆրանկ զուտ արդիւնք է ունեցել....

*
* *

Լուցկիների գործածութեան մասին Եւրօպայում լրագիրները հաղորդում են հետեւեալ հետաքրքիր թւանշանները։

Եւրօպայում իւրաքանչիւր օր գործ է ածվում 2 միլիարդ լուցկի, որոնց պատրաստութեան համար հարկաւոր է լինում ամեն օր մօտաւորապէս 400,000 խորանարդ արշին փայտ և 600,000 ֆունտ ֆօսֆօր։ Որովհետեւ իւրաքանչիւր լուցկի վառելու համար հարկաւոր է լինում մի վայրկեան, ուրեմն 2 միլիարդ լուցկի ամենօր վառելու համար ամբողջ Եւրօպայում հարկաւորվում է մօտ 550,000 ժամ։

*
* *

—Այդ ինչպէս է եղել, որ յանկարծ նշանվեցար, հարցնում է մի երիտասարդին իր բարեկամներից մինը.

—Բանը այսպէս էր, պատասխանում է վերջինը. ես օրիորդ Հէզվիգի հետ պար էի գալիս վերջին բարեգործական պարերեկոյթում, այնուհետեւ նստեցինք դահլիճի մի անկիւնում և սկսեցինք խօսել, կամ աւելի լաւ է ասել՝ նա էր խօսում, իսկ ես միայն պատասխանում էի.... Ապա օրիորդը վերկացաւ, ասեց որ կամենում է ներկայացնել ինձ իր ծնողներին, թեքեցաւ բունեց, մօտեցրեց ինձ իր ծնողներին և յանկարծ յայտնեց նրանց թէ մենք արդէն ն շ ա ն վ ա ծ ե ն ք.... Ես շշկլված մնացի....

Ահա օրիորդների համար մարդու գնալու ժամանակակից միջոցը։

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 10 ապրիլի։ Բարձրագոյն հրամայված է ներքին գործերի մինիստրին, որ նա միջոցներ ձեռք առնի, որպէս զի հրէայ արհեստաւորները քիչ-քիչ դուրս գնան Մօսկվայից և Մօսկվայի նահանգից դէպի այնտեղ, որտեղ որոշված են նրանց բնակութեան համար։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 10 ապրիլի։ «Journal de St. Pétersbourg» արտատպում է «Nord» լրագրի յօդուածը, որտեղ խօսելով Ֆէրդինանդ իշխանի, որպէս Արեւելեան-Ռումէլիայի գեներալ-նահանգապետի լիազօրութիւնների լրանալու առիթով, աւելացնում է, որ Ռուսաստանը կը շարունակէ պահպանել իր առաջվայ քաղաքականութիւնը, դիտաւորութիւն չունի խառնվել բօլգարական գործերի մէջ և այնպիսի խնդիրներ յարուցանել, որոնք կարող էին խախտել եւրօպական խաղաղութիւնը, որ, ի հարկէ, շատ աւելի նշանաւոր է, քան թէ այն, ինչ որ կարող է պատահել Բօլգարիայում։

ԱՅԱՑՅԻՕ, 10 ապրիլի։ Չը նայելով խիստ գաղտնապահութեան, Մեծ իշխան Գէօրգի Ալէքսանդրովիչ երէկ, Վիցցավօնա ուղեւորվելիս, ոգեւորված ցոյցերի հանդիպեց. ազգաբնակութիւնը խումբ-խումբ հաւաքվում էր շատ կայարաններում, ողջունելով Նորին Բարձրութեան «կեցցէ Ռուսաստան» աղաղակներով և հրացանաձգութեամբ։ Ամեն տեղ մեծ ոգեւորութիւն էր տիրում։

ԲԵՐԼԻՆ, 10 ապրիլի։ Արեւմտեան և միջին Գերմանիայում, Պրուսիայի արեւելեան և միջին նահանգներում հունձերը, մանաւանդ հաճարի հունձերը բաւական վնասվել են աննպաստ եղանակի պատճառով։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 ապրիլի։ Ապրիլի 9-ից ստացված տեղեկութիւններին նայելով Մեծ իշխան Նիկօլայ Նիկօլաեվիչ Անդրանիկի առողջութիւնը բաւական վատացաւ. հիւանդի դրութիւնը բաւական վտանգաւոր է։ Ապրիլի 10-ից ստացած տեղեկութիւններին նայելով՝ Մեծ իշխանի ջղային հիւանդութիւնը բարդվելով սրտի ցաւով, Նորին Բարձրութեան ֆիզիքական դրութիւնը բաւական թուլացել է։ Օգոստափառ հիւանդը անկողնում պառկած է, կերակուր շատ քիչ է ընդունում. քօնը անհանգիստ է. զարկերակը 100, տաքութիւն 37,3։—Ապրիլի 9-ին Ղրիմ ուղեւորվեց Մեծ իշխան Նիկօլայ Նիկօլաեվիչ կրտսերը, իսկ երէկ ուղեւորվեց Մեծ իշխան Նիկօլայ Նիկօլաեվիչ անդրանիկի շտալմէյստէր Անդրէեվ։—«Новое Время» լրագիրը լսել է, որ առանձին յանձնաժողով է կազմված՝ վերաքննելու օտարերկրացիների անշարժ կալուածները տիրապետելու իրաւունքների վերաբերեալ օրէնքները. այդ յանձնաժողովին մասնակցելու համար կը հրաւիրվեն հարաւ-արեւմտեան մի քանի նահանգների նահանգապետները։—Նոյն լրագիրը հաղորդում է, որ Կուրսկ-Վօրօնէժի երկաթուղու գծի շինելը վերջնականապէս վճռված է։—«С. Пет. Вѣд.» լրագիրը լուր է հաղորդում, որ զեմստվօների հարկերի և քաղաքային ու ուրիշ կալուածների գնահատութեան կանոնների նոր նախագիծը հաւանութիւն է գտել պետական խորհրդի կողմից։ Կանոնագրութեան գործադրութիւնը կը սկսվի զեմստվօյի նոր կանոնագրութեան գործադրութեան հետ միասին։

ՇՏԷՑԷՐ, 11 ապրիլի։ Այստեղ եկան ռուս օֆիցէրներ՝ զինագործարանը տեսնելու համար։

ԴՐԵԶԴԷՆ, 11 ապրիլի։ Լոյս տեսաւ մի անանուն բրօշիւր, որի մտքերը, անկասկած, ներշնչել է իշխան Բիսմարկ։ Բրօշիւրը լի է յարձակմունքներով Աւստրիայի դէմ և խորհուրդ է տալիս բարեկամանալ Ռուսաստանի հետ, որպէս անհրաժեշտութիւն։

ՀՌՈՄ, 11 ապրիլի։ Այս առաւօտ քաղաքը սարսափահար եղաւ մի տարօրինակ պայթիւնից, որի պատճառով շատ պատուհաններ ջարդվեցան. վնասվել են շատ տներ։ Պայթիւնը տեղի է ունեցել Պօրտուէզի վառօդի պահեստում։ Աւելի քան 200 մարդ վիրաւորվել են։ Քննութիւն է նշանակված։ Այդ դժբաղդութեան պատճառը պարզել դժուար կը լինի։

ՏԵՂԵԿԱՑՈՅՑ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

փոստային գնացքը ուղեւորվում է

ԹԻՖԼԻՍԻՑ դէպի Բաթում . .	8 ժ.	40 ր.	առաւ.
ԲԱԹՈՒՄԻՑ գալիս է Թիֆլիս .	11 »	8 »	երեկ.
ԹԻՖԼԻՍԻՑ դէպի Բագու . . .	12 »	8 »	երեկ.
ԲԱԳՈՒԻՑ գալիս է Թիֆլիս . ,	7 »	40 »	առաւ.

Ապրանքա-ճանապարհորդական գնացքը

ԹԻՖԼԻՍԻՑ դէպի Բաթում . .	3 ժ.	10 ր.	ցերեկ.
ԲԱԹՈՒՄԻՑ գալիս է Թիֆլիս. .	8 »	» »	առաւ.
ԹԻՖԼԻՍԻՑ դէպի Գանձակ . .	9 »	45 »	առաւ.
ԳԱՆՁԱԿԻՑ գալիս է Թիֆլիս .	8 »	20 »	եկեկ.

—

ՌՈՒՍԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ օրերը, երեկոյեան 4 ժամին, ուղակի բէյսով, Նօվօրօսիյսկի վրայով։

ՇԱԲԱԹ օրերը, 8 ժամին երեկոյեան, շրջական բէյսով, բոլոր նաւահանգիստների վրայով։

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ օրերը, 7 ժամին երեկոյեան, արտասահմանեան բէյսով դէպի Կ. Պօլիս։

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՁԱՅՆԻ ՏՕՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Վ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ ԴԵՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

Ներկայ ձայնի տօնը նկարելու համար Այդ նկարին անպայման ԱՆԻԼԻՆԱ են և այն սառնի ձայնի յարմար են գործածութեան համար, որ նկարել, կլած բաղատրութեան համեմատ, կարելի է նոյն ժամ երկու ժամերի յամէնից, որ նրանց մեծ գունաւորութիւն է պատճառում։

Ձայնի խմորեղէնների համար ունենք մաքրագինում ՎԱՆԻԼ, ՇԱՖՐԱՆ, ԼԻՄՕՆԻ ԽԻՏ, ՊՕՄԵՐԱՆՑԻ ՋՈՒՐ, ՄՈՒՇԿԱՏԻ ՆԱՒԻԿ և այլ համեմներ։ Նոյնպէս ՏՈՒԱԼԵՏԻ համար իրերի մեծ ընտրութիւն և „Օդէկոլոն“ անփախ լաւորատորիայից։ 1—3

ԱՆՕՆՍ

Գիմնազիական, ռէալական ընկերութեան ժողովրդական, ձայնի ամսեկին կը կազմակերպեն ուսանողի հրապարակ I ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՅԱՆՁՆՈՒՄ ... II ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ... III ... IV ...

Ցուցակները կարող են տեսնել ամեն օր ...

Ապրիլի 12-ից մինչև 20 այս ամսի ցանկացողները կարող են գրվել ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ...

Մանրամասնութիւնները կը լինեն աշխատութեան ... Նախաձեռնողներ և կազմակերպիչներ Բաքուի, Աստրախանի և Ախալքալաքի։

1—2

ԵՐԵՒԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԱԿԱՆ ԴՊՐԱՆՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

հրաւիրում է դպրանոցի համար տեսուչ, անպայման ... ուսումնասիրած անձն, որոնք կարող են դիմել Հոգաբարձութեան մինչև յունիսի 1-ը, ներկայացնելով ... Տեսչի ռոճիկը սահմանված է, բացի ... տարեկան 1200 րուբլի։

1—3

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

MESSAGERIES MARITIMES

(ՄԵՍԱԺՀՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ԼՈՆԴՈՆԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ

Ուրբաթ, 19 ապրիլի (1 մայիսի) դուրս կը գնայ ԲԱԹՈՒՄԻՑ TAMISE (ՏԱՄԻԶ) շոգենաւը, նաւապետ CHARVEY (ՇԱՐՎԷ) դէպի Կ. Պօլիս, Մարսել, Հավր, Լոնդոն, մանելով և միջանկեալ նաւահանգիստները։

Ագենտներ՝ ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Ժ. ԼՈՄՆԵՏԻ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ ԺԻԲՈՐԴ ՀԵՋՈՒՐԵԱՆ ՀԵՋՈՒՐԵԱՆՑ, Իսկ ԲԱԳՈՒՈՒՄ՝ ԳՈԼԴՈՒՍ։ 1—2

ՕՐԻՈՐԴԱԿԱՆ ԳԻՄՆԱԶԻԱՅՈՒՄ ՈՒՍՈՒՄ ԱՒԱՐՏԱԾ

ՄԻ ՏԻԿԻՆ

ցանկանում է դասեր տալ, նմանապէս համաձայն է կրկնութիւններ անել երեխաների հետ։ Հասցէն խմբագրութեան „Մշակի“ խմբագրատանը։ 2—5

Կիրակի, ամսիս 14-ին, առաւօտեան ժամի 11-ին, Թիֆլիսի քաղաքային խորհրդի դահլիճում, նշանակված է կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան Ընդհանուր ժողովի նիստը, որի քննութեան և հաստատութեան առաջարկվում են՝

1. Ընկերութեան անդամների փոփոխութիւններ համար վերանորոգված հրահանգը։
2. Արդիւնքի անդ. փոփոխութեան այս 1891 թէի նախահաշիւը։
3. Ընկերութեան Թոշակաւոր ուսանողների թիւը աւելացնելու առաջարկութիւնը։

2—2

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ եւ ԸՆԿ.

Շոգենաւերի կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԵԼԻՑ դէպի ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկուշաբթի մի անգամ, չորեքշաբթի 9/21 յունվարից սկսած ԵՒ ՓՈԽԱԴԱՐՁ

Բամունից Մարսել, մանելով Տրապիզոն, Սամսոն, և Կ. Պօլիս։

ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐԸ ԴՈՒՐՍ ԵՆ ԳԱԼԻՍ

Չորեքշաբթի, 27 մարտի (8 ապրիլի)	շոգենաւ	ԱՆԱՏՕԼԻԱ	—	ԳԱՐՐԻԳ
— 10/22 ապրիլի	—	ՄԻՆԳՐԵԼԻԱ	—	ԺԻՐՈՒԷՆ
— 24 ապրիլի (6 մայիսի)	—	ՍԻՐԿԱՍԻ	—	ՌՕՇԷԼ
— 8/20 մայիսի	—	ԱՆԱՏՕԼԻԱ	—	ԳԱՐՐԻԿ

և այլն, երկու շաբաթ մի անգամ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ օրերը, 4 ժամին կէսօրից յետոյ։ Տոմսակների գները ուղղակի երթևեկութեան Բաթումից դէպի Պարիզ իսկական գնից պակասեցված են։

Տեղեկութիւնների համար ձանապարհորդների և բեռների մասին Թող բաղդէքան համար ընկերութեան ագենտներին. ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գարագոսեանին, Նարեկացեանց, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ պ. Վիկտոր Դ՛ԱՐՕՆԻՆ, Միխայլովսկայա, Նախովի ... ԲԱԳՈՒՈՒՄ, Սամուիլ Դիկբարովին, կոլիբրինոն ... ՕԴԵՍԱՅՈՒՄ պ. Լուի Երկրին։ 8—10 (և. շ.)

ՎԻԷՆՆԱՅՈՒՄ

ՊՕՂՈՍ ՔԻՒՐՔՉԵԱՆ, կոմիսիոներ և Թարգման, ուսում և հայոց ընդունիլ, առաջարկում է իր ծառայութիւնները այս ձանապարհորդներին և վաճառականներին և այլն։

ՀԱՍՑԷՆ. P. Kurktschianz, WIEN, Radetzky Strasse № 4.

Իսկ հեռագիրների համար. Kurktschianz Wien.

4—16 (և. շ.)

ԷԼԷԿՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ույժի հաղորդելը տարածութեան վրա.

ՏԵԼԵՖՕՆՆԵՐԻ ՍԱՐՔԵԼԸ.

Էլէկտրական նշաններ.

ԶԱՆԳԱԿՆԵՐ

ԳԱԼՎԱՆՕՊԼԱՍՏԻԿԱ.

Էլէկտրոլիզ,

Ակումուլատորներ, Էլէմենտներ,

ՇԱՆԹԱՐԳԵԼՆԵՐ.

Նախահաշիւներ և ծրագիրներ ձրի-աբար.

ԷԼԷԿՏՐՕՆ

ԳԼԷԲՕՎ եղբայրների

ՌՕՍՏՕՎ (Դօնի վրա)

Մեծ Սադօվայա փողոց, 24

РОСТОВЪ (на Дону)

БР. ГЛѢБОВЫ

Большая Садовая, 24.

ԳԱԶԱՅԻՆ ՆՈՐ ՇԱՐԺԻՉՆԵՐ

Օտտո սիստեմայի, որոնք իրանք իրանց են ուղղում ու օծում։

Գազի համար — ածուխից,

— — — նաւթից,

— — — անտրացիտից,

— — — կէրօսինից

$^1/_2$-ից մինչև 120 ձիու ույժի։

Շոգեմեքենաներ մեծ արագութեան.

22—100 (և. շ.)

Միակ պահեստ կովկասում՝ Բարձրագոյն հաստատված դեղագործական ապրանքների կովկասեան ընկերութեան մէջ Թիֆլիսում և Բագուում։ 20—50 (շ.)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ

Փ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՄԲ՝

1, ՌՈԲԻՆԶՈՆ, փոքրերի համար, կոմս Լ. Տոլստոյի „Ясная Поляна“-ից, գինը . . . . 20 կ.
2, ԿՈԼՈՒՄԲ, փոքրերի համար, նոյն հեղինակի . . . . 15 „
3, ԲԷԱՏՐԻՉԷ, վէպիկ, Հայզէի . . . 30 „

3—5

Լոյս տեսան

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ ԾԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Գինը 50 կոպէկ

Ճանապարհածախսով 60 կոպէկ։ Ցանկացողները դիմում են այս հասցէով. Москва, Газетный переулокъ, домъ Ліанозова, въ типографію М. Бархударянъ.

3—4

Լոյս տեսաւ

Մ. Ն. ԿԱՐԱՄԶԻՆԻ

ԹՇՈՒԱՌ ԵՂԻՍԱԲԷԹ

Թարգմանեց

Դաւիթ Տէր Դաւթեանց.

Գինն է 10 կոպ.

Վաճառվում է հայ գրավաճառների մօտ։

2—2

ВЫСОЧАЙШЕ УТВЕРЖДЕННОЕ ТОВАРИЩЕСТВО МЕХАНИЧЕСКАГО И ЧУГУННО-ЛИТЕЙНАГО ЗАВОДА

БЕЛЛИНО-ФЕНДЕРИХЪ

ВЪ ОДЕССѢ.

Складъ и производство сельско-хозяйственныхъ и заводскихъ машинъ и орудій, какъ-то:

Постоянныхъ паровыхъ машинъ и котловъ разныхъ системъ и силъ, Мукомольныхъ мельницъ и всякаго рода принадлежностей къ нимъ. Щеретовокъ, вальцовыхъ поставовъ крупосѣекъ, буратовъ и всякихъ другихъ мельничныхъ машинъ системы Г. Даверіо. Лѣсопильныхъ станковъ съ пилами. Конныхъ молотилокъ, и приводовъ, вѣялокъ, соломорѣзокъ, кукурузныхъ молотилокъ—ручныхъ, конныхъ и паровыхъ Прессовъ для винограда и сѣна. Маслобоекъ, брандспойтовъ и пасовъ. Конныхъ грабель «Голинсвортъ».

Производство котельныхъ работъ и отливка изъ чугуна и мѣди.

Выполненіе всякаго рода заказовъ для паровыхъ вальцовыхъ мельницъ, винокуренныхъ, пивоваренныхъ, сахарныхъ и другихъ заводовъ, вагоны для конножелѣзныхъ дорогъ.

Складъ локомобилей, паровыхъ молотилокъ, конныхъ молотилокъ со штифтовыми барабанами и конныхъ приводовъ извѣстной фирмы Клейтонъ и Шутлівортъ въ Линкольнѣ, и Вѣнѣ.

Главный складъ жатвенныхъ машинъ и косилокъ «Желѣзная рама» и «Континенталь» Джонстона.

Единственный складъ вальцовыхъ станковъ Г. ДАВЕРІО въ Цюрихѣ.

Заводъ имѣетъ свой собственный эллингъ для постройки пассажирскихъ и буксирныхъ пароходовъ, паровыхъ катеровъ, баржъ и проч. и принимаетъ заказы на поднятіе на эллингъ судовъ для исправленія или окраски подводныхъ частей и ихъ корпусовъ.

Агентъ въ Ростовѣ н|Д. Г. Я. Золотухинъ, Николаевскій пер. д. Арт. Яблокова, противъ Реальнаго училища кв. № 8.

56—100 (և. շ.)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 12 Апрѣля 1891 г. Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.